

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

**Informe de la sessió de debat
del 7 de maig de 2019 a Tortosa**

Dia: 7 de maig de 2019

Hora: 18:00 a 20:30

Lloc: Tortosa: Carrer de la Mare de Déu de la Providència, 5-9, 43500 Tortosa, Tarragona

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressupost...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(20')
2. Debat en grups (2 grups) (1h 40')
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (30')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió la Directora dels serveis territorials de Terres de l'Ebre Montserrat Perelló, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament el representant de la Direcció de Participació Ciutadana, el Sr. Joaquim Besora, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la

cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 22 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
AMPA Institut Escola 3 d'Abril
AFA Escola Sant Llàtzer
Consell Comarcal del Montsià
AMPA Institut Escola Daniel Mangrané
AMPA Institut Escola Agustí Barbarà
EAP T-08 Montsià
FAPAC Terres de l'Ebre i Priorat
CEE L'Àngel
AFA Escola Ferreries
Consell Comarcal del Baix Ebre
Escola Remolins
AMPA Escola Puig Cavalier

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: <ul style="list-style-type: none"> · Aprenentatge dels hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació, els hàbits del dormir, i la higiene. · Hàbits de relació social: relacionats amb la companyonia, el respecte i la bona educació. · Hàbits d'alimentació saludable. - Defensen diferents objectius d'aprenentatge segons l'etapa. Posen de manifest que a l'etapa infantil l'aprenentatge d'hàbits d'autonomia ha de tenir un pes important i que cal respectar el ritme

	<p>més lent en aquesta etapa per menjar i per l'adquisició d'hàbits d'higiene.</p>
<p>Espai de migdia com a espai de lleure i descans</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Assenyalen que també ha de ser un moment de desconexió per l'alumnat, però hi ha diferents visions. <ul style="list-style-type: none"> · La majoria coincideixen que hi hagi espai pel joc lliure però dirigit, creant diferents espais per evitar que només juguin a pilota. Destaquen la importància de la diversitat d'activitats. · Matisen que és important que siguin activitats diferents de les realitzades a l'aula, en horari lectiu. · Alguns consideren útil incloure les activitats extraescolars al migdia, però hi ha dissens en aquest aspecte. · Assenyalen que sovint hi ha poc temps per realitzar aquestes activitats, especialment amb l'alumnat d'educació infantil. - La idea d'espai de descans per dormir, apareix principalment vinculada als infants de P3, especialment durant els primers mesos del curs en el moment de l'adaptació.
<p>Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Es destaca la importància de l'espai de migdia com a espai d'interacció social entre alumnat de diferents edats, en contextos diferents de l'espai de l'aula que pot servir per afavorir la cohesió social. - La cohesió social es pot afavorir a través d'integrar en el joc alumnes diversos, afavorir que s'ajudin uns als altres o que l'alumnat més gran ajudi als més petits. - Consideren que l'alumnat amb necessitats educatives especials també han de tenir l'oportunitat de participar en l'espai de migdia com a forma d'inclusió.
<p>Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Destaquen que falta integració entre el projecte educatiu de centre i l'espai de migdia. Per millorar aquesta situació proposen: <ul style="list-style-type: none"> · Definir o concebre l'espai de migdia com un espai lectiu. · Integrar el projecte de migdia dins el projecte educatiu, que hi hagi continuïtat entre els objectius o continguts curriculars d'ambdós. · Implicació de la direcció en la definició de l'espai de migdia.

	<ul style="list-style-type: none">· Integració dels recursos, de manera que les hores d'un vetllador/a o auxiliar es puguin distribuir entre l'espai d'aula i de migdia.- Assenyalen la importància que l'activitat de l'escola no s'aturi durant l'espai de migdia, per exemple proposen que:<ul style="list-style-type: none">Els espais o instal·lacions estiguin obertes o disponibles (ex.: gimnàs, aula de música, etc.).· Hi hagi presència de la direcció i del professorat en general i especialment en cas d'alguna urgència (ex.: reacció al·lèrgica).
--	---

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
<p>Menú i procedència dels aliments</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Quant al tipus o procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments de qualitat i saludables. · Aliments de proximitat, km 0 o procedents d'empreses de la zona. · Aliments de temporada. - Emfasitzen la importància de què el menjar o els menús estiguin adaptats al nivell de desenvolupament. En aquest sentit comenten: <ul style="list-style-type: none"> · Per l'etapa d'educació infantil, especialment per P3, es podria confeccionar un menú diferent, evitant alguns productes (per ex.: el peix amb espines) i facilitant la introducció progressiva dels aliments. · Quantitats adaptades a les necessitats, menys quantitat per infantil. · En algun cas es considera que el preu del menú hauria de ser diferent, més reduït per infantil, però altres assenyalen que l'alumnat d'infantil requereix més supervisió per tant es compensaria. - No posen com a condició que siguin aliments ecològics si compleixen les característiques de proximitat i de temporada. - En algun cas es considera important que s'incloguin aliments tradicionals del territori per afavorir la identitat territorial o cultural. - Tot i que no hi ha consens general, alguns participants consideren que el menjar també ha de ser atractiu amb l'objectiu que l'alumnat mengi l'àpat complet.
<p>Resposta a les necessitats específiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord en buscar estratègies per afavorir el respecte a la diversitat cultural o religiosa en la confecció dels menús. - L'atenció a al·lèrgies o intoleràncies es considera que està millor resolt que els aspectes culturals. Alguns assenyalen que per fer adaptacions vinculades a problemes de salut cal que estiguin certificades per un metge, sinó també es dona l'opció de portar carmanyola.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - No es parla directament d'indicadors de qualitat però es deixa entreveure la importància de complir alguns criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Menjar de qualitat i saludable. · L'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Contractació d'empreses d'economia social. · Formació dels monitors de l'espai migdia.
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Es manifesta diversitat d'opinions en relació a la cuina pròpia: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que la cuina pròpia ha de ser l'objectiu, principalment per la qualitat i perquè dona més flexibilitat a l'hora de gestionar menús o atendre imprevistos (ex.: més alumnes a dinar, infant amb mal de panxa...). · Altres matisen que tot i ser l'ideal no sempre és factible, ho relacionen principalment amb la grandària de l'escola. En escoles molt grans (de 600 o 1.000 alumnes) creuen que pot ser més factible un càtering. Altres creuen que en escoles rurals molt petites pot ser més factible: portar carmanyola de casa o anar a un restaurant de la zona.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a l'accessibilitat o universalitat hi ha diversitat d'opinions: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que ha de ser un servei gratuït, mentre que altres consideren que si és totalment gratuït, no es valora. · En cas que no sigui possible la gratuïtat proposen un sistema de tarifació social: eliminar les beques i que es pagui en funció de la renda. · Alguns plantegen que sigui universal, que tothom es quedi al menjador i que la meitat estigui subvencionat. - El sistema de beques es valora positivament, però en general es considera que s'han de revisar els criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Contemplar també criteris socials, a més dels econòmics, (per exemple: famílies

	<p>monoparentals, famílies sense xarxa de suport, etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Algun participant apunta que el preu màxim de 6'20€ per a l'alumnat fixe i 6'80€ per a l'alumnat esporàdic és elevat i que no s'hauria de superar, s'afegeix que s'haurien de buscar fórmules per intentar no superar aquest preu.
<p>Espai físic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que l'espai físic ha de complir una sèrie de criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Espai confortable pel descans dels més petits que no sigui una aula. · Espai sensorialment atractiu. · Adaptat a les persones amb diversitat funcional (ex.: rampes). · Lavabos prop del menjador pensant en què els més petits puguin anar sols o si l'acompanya un monitor, sigui un temps curt. · Disposar de prou espai pel volum d'alumnat.
<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen que els monitors estiguin més formats i que sigui un perfil més vocacional, no tant un lloc de treball temporal. - Quant a la formació, s'han posat de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Coneixements per poder fomentar l'aprenentatge. · Coneixements per poder atendre els alumnes amb necessitats educatives especials (es reclama la figura de la vetlladora i s'especifica que ha de ser el Departament d'Educació qui se'n hauria de fer càrrec). · Coneixements sobre al·lèrgies, infermeria o primers auxilis. · Opinen que poden encaixar perfils de monitors de lleure, educadors socials, etc. sempre que hi hagi cursos o monogràfics sobre les temàtiques anteriors. - No s'especifiquen ràtios concretes, però consideren que s'han de revisar els criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Hi ha consens en què en el disseny de les ràtios cal tenir en compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials, de manera similar a com es fa a les aules.

	<ul style="list-style-type: none"> · Per alguns les ràtios no només es poden basar en criteris d'edat, hi ha altres variables com el volum o característiques dels espais. També s'assenyala que els alumnes de primària o secundària no tenen perquè tenir menys necessitats de professionals sinó necessitats diferents. - Addicionalment, alguns matisen que no sempre és necessari un professional addicional, algunes necessitats es poden cobrir implicant al professorat o a l'alumnat de cursos superiors, com a persones de suport.
<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen la implicació a l'espai de migdia de tots els agents (ex.: direcció, família, professorat, responsables de l'espai...). - L'escola ha de definir el model de salut i d'aprenentatge de l'espai de migdia i assegurar que els proveïdors compleixin els criteris establerts i tenir la possibilitat de poder canviar de proveïdor o professional educador en cas que no sigui així. - Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, en temes com: <ul style="list-style-type: none"> · L'obligatorietat de vincular el projecte educatiu de centre i el projecte de l'espai de migdia. · Establir normatives per fomentar les empreses d'economia social. · La titulació o formació dels monitors de l'espai de migdia, els auxiliars, els cuiners. · Les ràtios. - També alguns atorguen a l'administració la gestió d'una borsa específica de professionals per l'espai de migdia (monitors, coordinadors, etc.) per facilitar la contractació. - Alguns creuen que l'administració ha de gestionar el servei de menjador, però la majoria aposten per la gestió directa des de l'AMPA o AFA, ja que coneixen la realitat de cada centre. - Consideren que l'AMPA ha de tenir capacitat de decisió en la contractació de personal i el menú, i rebutgen la licitació pública perquè opinen que mercantilitza el servei i limita el poder de decisió de l'AMPA que permet que es contractin els serveis tenint en compte les característiques de cada centre. - Defensen un espai democràtic de decisió comuna per construir consens i opinió entre tots. Una

	<p>possibilitat és la comissió de migdia mixta amb tots els agents implicats representats i que serveixi per prendre decisions i resoldre conflictes.</p> <ul style="list-style-type: none">- Assenyalen que és important que hi hagi coordinació entre el monitoratge i els professors.- Quant al model general de gestió de l'espai de migdia assenyalen que ha de ser un model flexible que permeti respectar la singularitat dels centres, ja que hi ha molta diversitat.
--	--

Altres punts tractats durant el debat no directament relacionats amb el model del migdia

Idea principal	Aportacions
Estudi diagnòstic del sector	- Es proposa fer un estudi diagnòstic de l'espai de migdia. Entre les variables a estudiar estaria quantes escoles tenen cuina pròpia i quantes càtering, etc.
Facilitar tràmits o gestions	- Sol·liciten que es redueixi o faciliti la gestió de documentació per sol·licitar beques o altres ajuts.

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVUACIÓ DE LA SESSIÓ

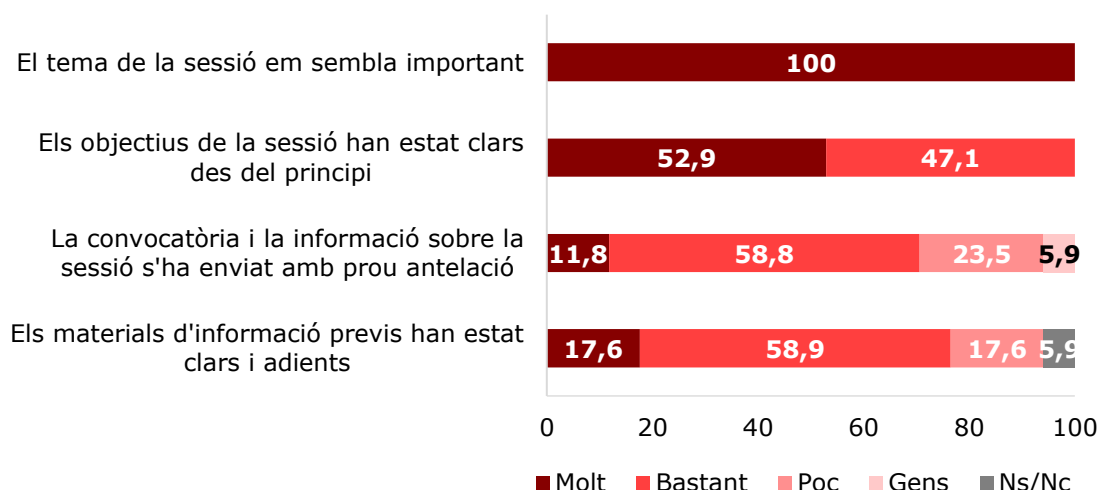
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 7 de maig a Tortosa. Varen respondre l'enquesta 17 dels 22 participants que van assistir a la sessió de Terres de l'Ebre.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. La majoria de participants presenten una visió positiva en tots els enunciats plantejats. L'aspecte millor valorat és la importància del tema de la sessió (tots els participants estan molt d'acord amb l'enunciat) i en segon lloc la claredat dels objectius de la sessió des del principi.

Els enunciats que presenten un percentatge superior de respostes negatives serien sobre l'enviament de la convocatòria amb prou antelació (el 29,4% dels participants estan poc o gens d'acord) i sobre la claredat i adequació dels materials d'informació previs (el 17,6% estan poc d'acord i el 5,9% no ho sabrien valorar).

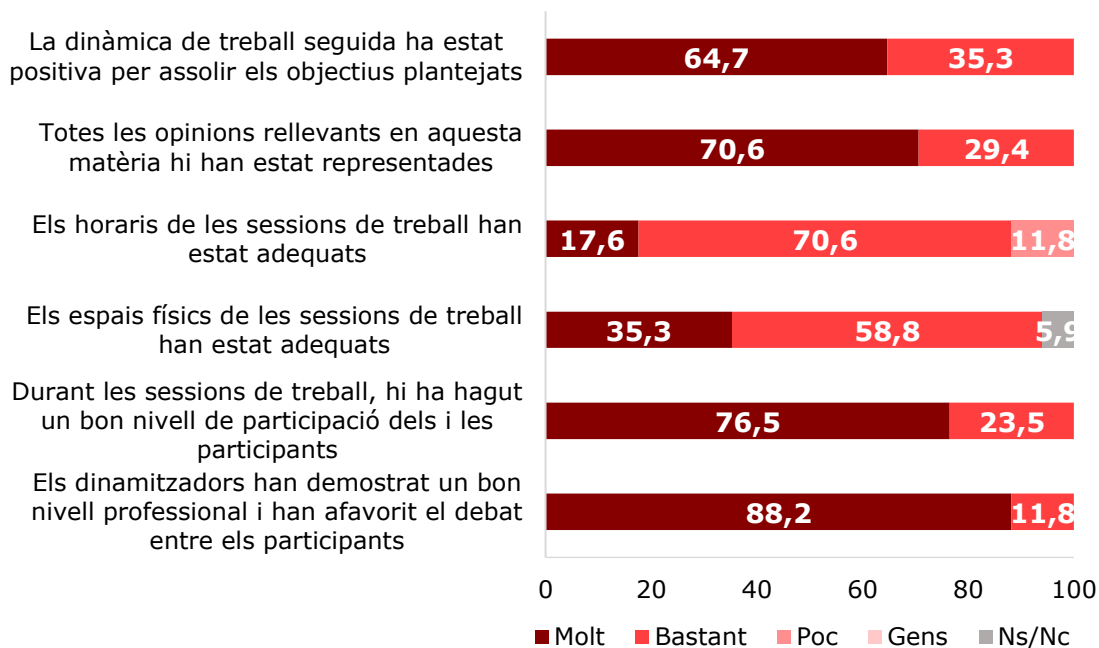
Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

La valoració relativa a l'execució de les sessions és bastant bona pel que fa a la professionalitat dels dinamitzadors i el bon nivell de participació. També perceben de manera positiva la representació de totes les opinions o que la dinàmica de treball seguida ha estat adequada per assolir els objectius.

Els horaris de la sessió és l'aspecte en què tot i que la majoria dels participants estan bastant satisfets, un percentatge major de participants mostra el seu desacord (11,8%).

Valoració sobre l'execució de les sessions informatives i els tallers participatius (% acord)

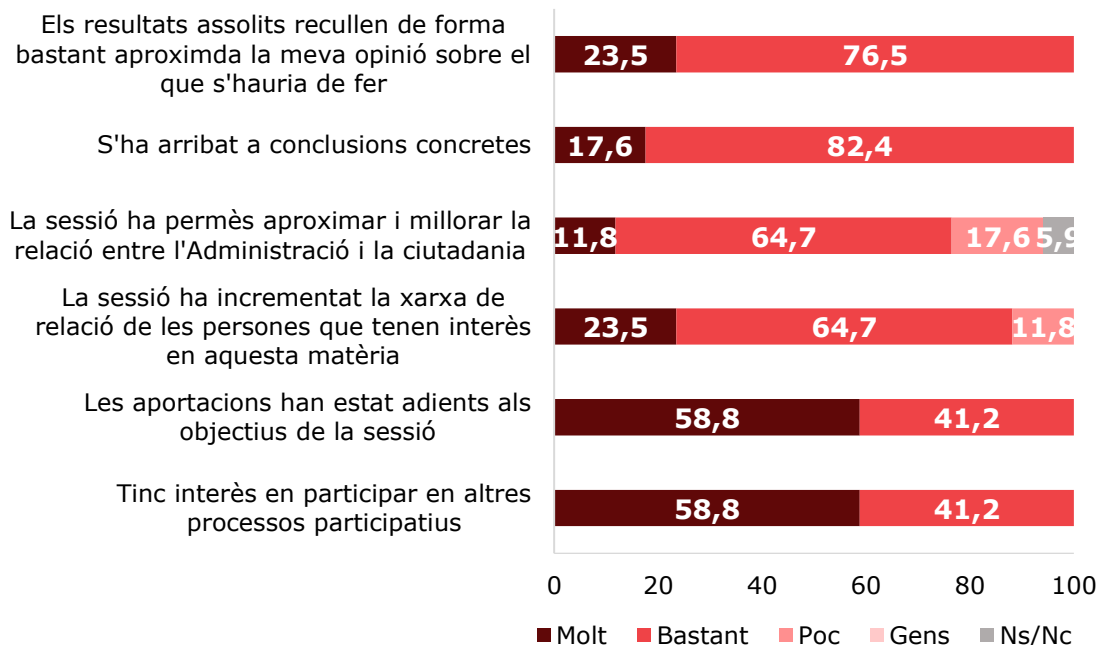
Pel que fa a les expectatives, els aspectes més valorats són l'interès a participar en altres processos participatius i la percepció de que les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

Els participants també estan bastant d'acord amb que els resultats assolits recullen les opinions sobre el que s'hauria de fer i que s'han arribat a conclusions concretes.

D'altra banda, els participants majoritàriament expressen una opinió positiva sobre l'increment de la xarxa de relació entre persones interessades en el tema i l'assoliment de conclusions concretes, malgrat que un grup reduït es mostra poc satisfet.

L'aproximació i millora de la relació entre Administració i ciutadania s'ha acomplert per aproximadament el 70% dels participants, però en l'àmbit de les expectatives és l'aspecte on hi ha més assistents poc contents (17,6%).

Valoració sobre les expectatives respecte dels resultats de la sessió (% acord)

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és el nivell de satisfacció amb els resultats de la sessió i la implicació participació positiva del conjunt de participants. Els assistents generalment es mostren bastant satisfets amb el grau de participació propi i amb l'assoliment dels objectius plantejats.

Per últim, gairebé el 73,5% considera haver adquirit nous coneixements, tot i que un grup reduït (23,5%) es mostra poc d'acord amb aquesta afirmació.

Valoració general (% acord)

